

Anul II.

Aiud, 7 Octomvrie 1926.

No. 41.

Amicul Școalei

Revistă pedagogică — culturală — socială.

Organul oficial al Revizoratului școlar, al Comitetului școlar județean și al Asociației învățătorilor din județul Alba.

Apare săptămânal sub îngrijirea Dlui Revizor școlar
MARIAN SASU.

Abonament :

120 lei pe an pentru membrii corpului didactic.
 iar pentru comitele școlare și partic. 150 lei.
 Redacția și Administrația la biroul Revizor-
 ratului școlar — Aiud.

Inserțiuni și reclame

se publică după tarif. — Scrisori nefrancate nu
 se primesc. — Manuscrisurile nu se înapoiază.

Un număr 3 lei.

Cursurile de adulți.

Școalele și cursurile de adulți au un mare rost în țara noastră, unde procentul analfabeților și astăzi trece peste 60%. De acest fapt și-au dat bine seamă conducătorii noștri și de aceea au introdus decurând prin lege aceste școale și cursuri de adulți. În răstimpul celor doi ani de zile, de când sunt obligatorii cursurile de adulți, ele au dat puține roade și asta fiindcă aceste cursuri s-au luptat până aci cu foarte mari greutăți și mizerii. Sunt cunoscute de toți împrejurările rele între cari se fac cursurile de adulți în cele mai multe comune rurale de ale noastre. Aci lecțiile acestor cursuri se țin de comun seara după terminarea lecțiilor de cursul primar, într'o atmosferă îmbăcșită de tot felul de miasme, la o lumină absolut insuficientă, procurată și aceea de multe ori de către bietul învățător, care istovit de munca de peste zi, numai are nici putere nici voie deplină pentruca să mai predea cu elan și succes și lecțiile dela aceste cursuri, cari se plătesc așa de prost și de miserabil.

Și de fapt, retribuția membrilor corpului didactic, însărcinați cu conducerea acestor cursuri, e sub toată critica. Să plătesc bieții învățători cu niște sume de tot ridicole, calculate după niște *chel* pe cari numai cei

inițiați le pot cunoaște și înțelege. Dar și sumele aceste de tot derizorii se plătesc cu întâzieri colosale de mari. *Învățătorii din acest județ bunăoară n-au luat până azi nici-un ban pentru cursurile de adulți, ținute în anul școlar 1925—1926.*

Pentru ce nu se acordă aci învățătorilor pentru ora de curs o sumă fixă cum se procedează asta la celelalte categorii de școală? Și mai ales întreb, pentru ce nu se plătește regulat oamenilor după munca prestată? Unde se mai pomenește ca să aștepți cu lunile și cu anul după răsplata muncii tale?

Dacă nu se vor îndrepta de grabă aceste rele de către cei chemați atunci putem profeti, că în noul an școlar nu se vor mai ținea pe satele noastre cursuri cu adulții, ceea ar însemna o mare pagubă pentru cultura poporului nostru.

Un învățător.

Cum se procedează la noi.

On. cititori ai revistei noastre au luat cunoștință din numărul trecut despre enormul scandal produs prin ocuparea senzațională a localului nostru de școală primară din strada Oct. Goga No. 3 de către *Ernest Theodoru*, directorul școlii de arte și meserii din localitate. Spuneam, că în urma raportului pe care l-a înaintat printr'o delegație comitetul școlar la On. Minister, s-a obținut satisfacție completă, retrocedându-ni-se localul din cestiune, în care avea să se instaleze iarăși școala primară maghiară de stat și grădina de copii No. 2. Mai spuneam, că după ce poliția denegase concursul la evacuarea școlii de meserii din localul nostru, se aștepta acest concurs dela dl prefect județean. Dr. I. Cușuta, care lipsind din Aiud, avea să se rentoarcă peste câteva zile.

Sosind dl prefect, în ziua de 30 Sept. a. c. s-a prezentat înaintea sa o delegație numeroasă și selectă, condusă de subsemnatul, care l-a rugat să binevoiască a dispune ca să se execute ordinul ministerial, privitor la evacuarea școlii de meserii din localul școlii noastre. Delegația a fost primită foarte rău de către dl prefect, care a declarat, că nu acordă nici-un concurs până când nu va primi dela Minister un alt ordin în această chestiune. Am rămas din nou consternați cu toții. Ordinul ministerial No. 107069—1926 era foarte precis și categoric. În el se spunea, că *Ministerul revine irevocabil asupra deciziei No.*

101.852—1926 prin care se aprobase mai întâi — în necunoștință deplină de cauză — ca școala de meserii să se instaleze în localul școlii primare. Școala de meserii avea în consecință se evacueze imediat localul din cestiune, în care rămânea definitiv școala și grădina noastră. Acum nu înțelegem și nu creдем, că să mai putea extrada un alt ordin, care să anuleze pe cel precedent. Dar ce nu se poate la Dzeu și în România-Mare.

Subsemnatul am primit în ziua de 2 Oct. corente ordinul telegrafic No. 108.437—1926 prin care mi-se ordonă ca se evacuez locuința pe care o dețineam dela comitetul școlar pe lângă contract de închiriere în regulă. Și din bunăvoința și amabilitatea dlui prefect a trebuit să evacuez locuința respectivă **în timp de 24 ore**, cauzându-mi-se pagube însemnate în toate cele ale mele. De plasarea școliei primare maghiare de stat și a grădinei noastre de copii nime nu s-a mai îngrijit. Se vede, că soartea acestor instituții a fost pecetluită prin evacuarea lor fără păreche de către directorul Theodoru, marele măiestru în arta deschiderii încăperilor zăvorite.

Revizor școlar, M. Sasu.

Fata Brahmanului.

(Traducere).

Timoteiu Mongol zărise mai întâi pe dansatoarea indiană Lacar în sala unui restaurant mare a cărui pereți erau acoperiți cu afișele ce vestian sosirea „Mărgăritarul Industanului“.

Numai ochii, fața și frizura aveau ceva exotic în ele; statura-i frumoasă era inpodobită cu haine europenești, pe care le purta cu multă eleganță. Vorbă bine englezește, se pricepea la germană și franceză, știa câteva cântece ungurești. Sala era plină: călători, artiști, privitori din toate păturile societății îi trimeteau prin privirea lor de foc admirația. Lacar râdea, arătându-și dinții ca de mărgean. Ochii nu-i erau mari dar par'că străluceau aprinși de un foc curat și tainic. De se bucurau de ceva plăcut, ei se deschideau frumoși și mari ca oștea pierdută în calea lap'elui. Gura mică și roșie, iar nasul puțin ridicat în sus ca la Tătari. Bărbia îngustă și bărbătească, iar de se'ntâmpla să se supere pentru ceva, fața ei drăguță și interesantă avea ceva sălbatic. Timoteiu Mongol nu înceta de-a o privi. Sara s'a dus la teatru pentru ca să-i admire dansul. Scena reprezenta pavilionul unei biserici indiene. La mijlocul ei sta idolul cu picioarele încrucișate, cu ochii verzi, în care ardeau două pere electrice. Orchestra cânta o bucată din „Regina de Saba“ când s'a ivit Lacar. Ușoară ca un plug s'a închinat în fața idolului apoi a'nceput dansul. Mișcările-i erau mlădioase, gingașe, tradau activitatea, viața ființii femești. Inconjură idolul; cu mâna stângă ritmic îi trimetea sărutări, îi atingea picioarele cu vâlul de mătasă, ingenunchind

s'apleca înapoi cu mlădierea unui șarpe până ce atingea podeaua. Astfel se ruga Dzeului păgân pentru ca să aibă'n pază pe dragul ei plecat în luptă. În ochii idolului zărește o lumină de ironie, roșie ca focul, semn că tinărul iubits' află față'n cu dușmanul. Lacar face mai multe 'nchinăciuni și cu mai multă caldură dansează în jurul idolului. Numai simțire, rugăciune și doință e fiecare mișcare. Îi sarută picioarele, murmurând cuvinte asemănătoare cu ruga de seară a păsărelelor. Lacar își întinde vălul privind spre public în timp ce muzica intonează un cânt de iubire.

Deodată ochii-i-se opresc în ochii albi ai idolului, ceea ce înseamnă că dragul i-a murit. Zadarnic s'a rugat și a dansat el a căzut. Atunci disperată și furioasă dansează nebună aruncând blesteme idolului neîndurat. Deodată scoate un cuțit ca să-l străpungă. Fiind inima de metal cuțitul alunecă, iar idolul rămâne zâmbind disprețuitor. Atunci îl înfige în inima ei, vrând ca și'n cealaltă lume să poată iubi pe cel care murise'n acea clipă.

Mongol eră cucerit. A doua zi din nou o văzu pe Lacar și nu se liniști până nu-i vorbi. Cumoștința s'a făcut ușor. Fata-l primi cu bună voință.

— Dta te numești Mongol? De fapt ai ceva mongolic în trăsăturile feții.

— Da, mi se pare strabunicul meu a fost tătar, care pe timpurile cuceririi turcești a servit în curtea lui Ali Pașa, guvernatorului părților acestora — Când s'a 'ntâmplat aceasta? — Cu 350 de ani înainte.

Strămoșul meu încă a fost tătar. Probabil există ceva'nru-dire între noi, zise Lacar privind prietenos spre Mongol.

Ciudată e viața! O dansatoare vine din depărtările Aziei și se întâlnește cu'n băeat în restaurantul în care poate cu o mie de ani înainte vor fi petrecut strămoșii lor. Mongol răs.

Bunica dtale și bunicul meu. Numai așa este interesantă reminescenta. Străbunicul a făcut curte bunichii Dtale și ...

Și drăguța bunică nu s'a putut opune farmecelor voinicului tătar. Au răs cu hohot și se'mprieteniră de-a binele. Ca și florile tropicale din codrii deși cu aceea iuțime și irezistență înflori și iubirea în inimile lor. Mongol era mai fericit ca'ntotdeauna, iar Lacar dansa ca niciodată. Politeța modernă, cultura europenească, toaletele elegante nu formau decât exteriorul Lacarei. În singurătate ea era femeia indiană primitivă, exotică și de-o curiozitate mistică.

Mongol nu știa despre India decât ceea ce'nvățase în școală, de cea asculta cu plăcere istorisirile Lacarei despre nefericita ei țară, despre minunile bisericilor milenare, legendele răurilor sfinte, despre urmașii uriașilor și a piticilor. Lacar era fica unui preot brahman, care după principiile religiei sale după căsătorie s'a retras cu nevasta sa în codrii pentru a-și ispăși păcatele. Aici s'a născut Lacar.

— Când am fost de cinci ani spunea ea — tata m'a chemat la sine m'a îmbrățișat și binecuvântat. Mama plângea. De ce plângi?

„Copila mea, pentru ultima dată vezi pe tatăl tău. El merge la Brahm de unde nu se va mai întoarce“. În acea zi tata s'a dus în pustiu s'a așezat în nisip, unde soarele-l ardea cu tărie, nu munca nu bea și astfel soarele și foamea i-au răpît viața. El s'a unit cu Brahma atingând cel mai sfânt scop ce-l putea avea un preot brahman.

Astfel istorisia Lacar și ochii ei frumoși se pierdeau înălcrimați'n zare. Mongol o asculta uimit neînțelegând aproape nimic; n'avea nici o cunoștință despre viața mistică a Indienilor și dacă altcineva i-ar fi povestit nu Lacăr sigur nu l-ar fi crezut. Mongol nu erà inzestrat cu o fantazie strălucitoare. Operele literare, poetice nu-l interesau nici nu-și bătea capul decât cu programa lui distractivă. În Lacar nu vedea decât fata frumoasă și'ndrăgostită; de unde vine și ce suflet are puțin îl interesa. Odată însă se'ntâmplă un eveniment neprevăzut. Cînau într'un restaurant în care priviri de admirație și invidie înconjurau pe Lacar. Deodată ea înapalizește aluneca amețită.

Ce-i cu tine întrebă Mongol îngrijat. Lacar arată ungherul salii unde sta un bătrân cu barbă mare și sprâncenele'ncruntate.

Ochii ei se măriseră cum îl privia într'una. Deodată zise. „Nu este el.“

Cine — Bărbatul meu. — Tu ești măritată? Lacar plecă capul afirmativ.

Astă noapte l-am visat. Avea față cruntă ca și bătrânul acesta. Și seamănă după cât mi-l amintesc. De nouă ani nu l-am văzut.

Cum, tu înainte cu nouă ani ai fost nevasta altuia întrebă Mongol rîzând.

Da răspunse Lacar. După moartea tatălui meu ne-am mutat cu mama la Calcuta unde s'afla și un unchiu în serviciul Englezilor. Prin el am ajuns într'un institut englezesc în care se primiau și fete brahmane. Aici am învățat știința și obiceiurile europenești și dânsul. La vârsta de 12 ani mama m'a dus la mormântul tatălui meu unde am jurat că voiu rămâne credincioasă lui Brahma. Apoi m-am dus la Pendsa unde am dansat cu succes strălucit. Toți imi profetiau că voiu ajunge baiaderă vestită. Și de atunci cutreer lumea dansând. Bărbatul meu m'a cunoscut cu ocazia unei astfel de serbări. Se numia Pensin și era foarte bogat. Mama era fericită că un astfel de om mă vrea și fără a mă mai întreba într'o zi Pensin m'a urcat pe elefantul său, ducându-mă într'un palat așezat în codru pe malul sfânt al Indusului. Rău, brutal se purta cu mine așa că tremuram dacă trebuia să dansez'naintea lui. Și el rîdea de frica mea. „Crești mare copilă

frumoasă a preotului brahman și atunci te voi purta pe brațele mele, iar tu-mi vei îndulci amurgul vieții". Acum mă temeam de el. Ochii aceia de demon, barba căruntă și gândul că vinde femeile dacă s'a pliclisit, mă îngrozea. În interval de 2 ani cât am stat la el a vândut două femei. Una pentru un cal, alta pentru un ceas de buzunar. După doi ani abia am scăpat de el. S'a'nfuriat. M'a căutat în întreaga Indie, dar unchiul meu m'a salvat. Sigur m'ar fi omorît dacă n'aș fi fugit în Europa. Mongol ascultă atent și mișcat povestea sălbatică și romantică a Lacarei apoi zise :

Multe ai pățit, măcar că ești așa de tinără. N'am, dreptul să-ți cer responsabilitate pentru faptele tale din trecut, dar totuși mă doare faptul că și alt sau alți bărbați au avut roluri în viața ta. Nu-i așa, ai iubit și pe altul? Lacar îl privi duios dăți din cap zicând :

Nu. Tu ești cel dintâi pe care ntr'adevăr îl iubesc cu întreg sufletul. Pentru iubirea ta mi-e dragă viața și vreau să mă unesc cu tine cum sârmanul meu tată s'a unit cu Brahma. A lui e nemărginita liniște, a mea? nemărginita fericire. Ai spus: alți bărbați. Baiaderă am fost în India, dansatoare în Europa. Am vrut să plac bărbaților pentrucă dela ei depinde succesul. Asta-i soartea baiaderii. Dar să știi că în India aproape de lacurile sfinte, crește o floare numită „tango" când înflorește are un miros nespus de plăcut iar petalele îi sunt în fața curcubeului. Vin fel de fel de fluturi dar petalele rămân mereu închise până ce vine o insectă numită „facinte" cu aripi aurite cu foarfeci tăioase, ce-i servesc în lupta cu dușmanul. Sprinten și frumos. Când tango simte această insectă își deschide petalele îi dă toată mierea. Facintele pleacă. Petalele s'adună triste o clipă apoi vine vântul le împrăștie, rupe cotorul. Fioarea a murit pentrucă a iubit insecta. Ochii ei frumoși erau scăldați în lacrimi. Mongol era adânc mișcat și n'a cautat mai mult să-i afle trecutul. Luni în șir s'au iubit nemărginit de mult. Lacarei i-se împlinise timpul prescris în contractul directorului dela teatru, așa că acum numai era'ndatorată să danseze și îi părea așa de bine, pentrucă acum putea fi mai multă vreme cu Mongol. După câteva luni băeatul ajunsese la convingerea că trebuie să sfârșească acest roman, poate cel mai frumos din viața lui. La'nceput numai rar gândea la rupere. Și încerca s'alunge acest presentiment, dar el se ivia din ce în ce mai des, mai ales că și împrejurările exterioare îl sileau. Chiar în dragostele cele mai mari și sincere după câteva buni băeatul începe a cumpăni a se gândi. Crisa aceasta are două rezolvații sau urmează ruperea sau unirea pentru totdeauna. Mongol nici gândise să ia în căsătorie pe frumoasa indiană. Dar era fericit și mândru c'a avut parte de-o aventură așa minunată. Atât era totul pentru el. Iar când farmecele fetii nu-i mai deșteptau nimic nou a început a socoti. Rezultatul crizei a fost ruperea definitivă; simțea că-l oprește prea mult în

drumul vieții lui. Câte odată avea muștrări de cuget dai ca ori ce băeat modern se consolă ușor fiind obișnuit cu asemenea evenimente. Apoi ca niciodată acum își inchipuia că între el și femeea cea străină există o prăpastie adâncă. Încetul cu încetul s'a răcit față de Lacar. Zile'ntregi n'o certea scuzându-se cu fel și fel de minciuni. Mai târziu și acestea-i păreau de prisos.

Și pentrucă durerea sufletească s'adância din ce în ce fața fetei era tot mai palidă și mai tristă. Mongol un dorea s'o mai vadă decât foarte rar. Lacar nu-l muștra. Îl privia lung atunci când el grăbit fără ai zice nu cuvânt dulce o cerceta stând abia câteva clipe. Lacar tăcea. Tăcerea aceasta chinuitoare avea ceva din pacea mormântală a iubirii îngropată pentru totdeauna. În clipele acestea Mongol părea nervos, ar fi vrut să spună ori ce pentru a pune capăt acelei liniști apăsătoare dar văzându-i fața'ndurerată, ochii triști și'nlăcrimați i-se oprea cuvântul în gât. Își da bine seamă că femeea aceasta-l iubește altfel de cum îl iubiseră celelalte eroine din aventurile trecute. Intr'o zi puse capăt acestor suferinți. Intră în camera Lacarei să-și ia rămas bun. Spunea că va face-o călătorie de unde nu știe când se va reîntoarce. Îi mângăia blând fața ochii plânși vorbea dulce propunându-i să joace la Londra, unde era chemată. „O să-ți scriu mult și des și pe urmă o să vin să te iau cu mine“ zise întinsându-i un colier prețios. Lacar și-l atârnă de gât zicând.

Baiaderele au obiceiul să se împodobească cu toate giuvaricalele când se pregătesc de moarte. Vor s'aibă cadouri pentru păzitorii împărăției cerului. Sărută cu foc colierul drag.

„Cât mă iubește“ gândi Mongol și prin inimă-i trecu o săgeată ascuțită.

Pleci? îl întrebă trist Lacar. — Da. — Și eu mă duc.

Foarte cuminte faci. Bani, glorie vreau artiștii. Toate celelalte sunt de prisos. Lacar îl privi zâmbind amar, văzându-l vorbindu-i aproape oratoric. El observă acest zâmbet asemănător cu al tinerilor morți. N'o mai putea privi. Ochii i se'ndreptau spre pământ.

Și eu mă duc. M'a chemat bărbatul, repetă Lacar.

Cum se poate? Și unde? Lacar privi pierdută în zare și zise.

Departee foarte departee. În scrisoarea primită de acasă spun că Pepsin a murit. Și legea veche brahmană cere ca bărbatul mort să fie ars și tot prin foc să-i moară și nevasta. Bărbatul indian vrea și'n cealaltă lume s'aibă soția aproape de el.

Ce nebunie zise Mongol, silindu-se a zâmbi, dar inima-i era pătrunsă de gheață. — Se poate răspunse Lacar suspinând.

Bine dar nu are nici un înțeles. Tu ai urit omul acesta.

Dar pe tine te iubesc. Și ochii ei s'aprinseră. Mongol înpalizi.

Și acum pleacă, zise ea liniștită.

Promite-mi... Lacar îl intrerupse.

Pleacă omule cu fața albă. Vocea-i era poruncitoare. Dreaptă și mândră sta'n față cu omul ce-l adora și de care se despărți. Fața-i frumoasă avea ceva din sălbătăcia, neindurarea idolului înaintea căruia jucase. „Aceasta ar fi'n stare să măucidă” își zicea Mongol în gând.

Pleacă omule cu fața albă, strigă ea din nou.

Și Mongol plecă. Mâhnit străbătu întreg orașul. Voia să se liniștească dar zadarnic fața tristă a Lacarei o avea înaintea ochilor și par'că-i profetia un nenoroc mare. Cum era lipsit de fantezie asemenea unui animal, când vine furtuna prin instinct simția că'n casa mare unde s'afllă Lacar în clipele acelea se'ntâmplă, o nenorocire. Glasul ascuțit al pompierilor îl deșteptară din gânduri. Deodată frica îi străbătu inima. Luă repede o trăsură și plecă'n urma pompierilor. Prin fereastra Lacarei iese un fum gros și negru. În el se topia sufletul fetei brahmanului. Se ridică spre Brahma . . . ce sfântă și fermecătoare este unirea cu Dzeu.

Aurora Popa inv.

Directorul Theodoru, vrea să dea pe cavalerul . . .

E cunoscută de st. cititori metoda directorului Theodoru prin care și-a instalat în localul școlii noastre calabalicul școlii sale. Individul acesta, când și-a văzut fapta descrisă în revista noastră, a crezut, că-și poate repara onoarea pătata, pe calea armelor . . . Să nu rideți! E fapt cert. În ziua de 21. c. orele 5 d. a. am fost intimpinat *pe stradă* de către d' avocat Dr. Dărămuș și dl locotenent Negru, cari s'au recomandat ca secundanții directorului Theodoru, comunicându-mi însărcinarea primită dela acesta. Le-am răspuns atunci în grăbă: *Pentru cele scrise și semnate de mine dau ori când și ori cui satisfacție pe calea publicistică ori judecătorească.* Astăzi spun aci mai mult, că adica directorul Theodoru. nu e demn de a-și căuta satisfacție cu mine pe calea codului cavaleresc deoarece în ziua de 21 Sept. a. c. când a venit cu mașinile la școala noastră primară i-am aruncat calificative mai grele ca cele din articolul publicat în numărul trecut al „Amicului Școlii” fără a răspunde ceva. La caz de trebuința aceasta o adevăresc cu martori. Judece acum lumea, ce cavaler e directorul Theodoru.

Revizor școlar, M. Sasu.